

9. Словник української мови. – К., 1973. Т.4. – С.250.
10. Сухарніков Ю. Вища школа України в контексті Болонського процесу // Освіта: технікуми та коледжі. – 2004. – №1(7) – С.12-21.
11. Павлик О.А. Формування технологічної компетенції майбутнього вчителя словника.- Ялта. – 2005. – С.244.
12. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary. – Springfield, Massachusetts: Merriam-Webster, Inc., 1998. – 1559 p., p.235.

В.В.Іванова

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

В статье рассматриваются индивидуальные задания как способ формирования творческих способностей будущих учителей математики.

The individual tasks as a method of forming creative abilities of future mathematics teachers are being considered in the article.

Сучасна практика обумовила необхідність підготовки людини до творчої діяльності. Сьогодні, як ніколи, потрібна творчо обдарована особистість, здатна нестандартно виконувати професійні функції в різних сферах діяльності. Підготувати таку особистість в силі тільки творчий учитель, що володіє високим рівнем готовності до нестандартної професійної діяльності.

Критичний аналіз якості підготовки вчительських кадрів підтверджує необхідність кардинальних змін у системі навчання вищої школи. Проблема модернізації вищої педагогічної освіти поєднана з підвищенням рівня професійної готовності майбутніх педагогів до практичної діяльності й створенням умов, у яких студенти виступали б суб'єктами творчої, пізнавальної діяльності, активними учасниками навчальної роботи, суб'єктами освітнього процесу й професійного росту. У зв'язку із цим необхідні нові підходи до реалізації навчального процесу у вищій школі на творчих засадах.

Головним завданням вищої школи є підготовка особистості яка наділена творчими здібностями має фундаментальні знання та практичні вміння, спроможна до інноваційної діяльності.

У структурі особистості поняття “здібність” розглядається як психологічна особливість людини, від якої залежить набуття знань, умінь, навичок, але сама до цих знань, умінь і навичок не зводиться. Стосовно знань, умінь і навичок здібності виступають як певна

можливість, а необхідний рівень майстерності в тій або іншій справі як діяльність. Здібності виявляються тільки в діяльності, що не може здійснюватися без наявності цих здібностей (А.Петровський) [3].

Творчі здібності особистості виявляються у творчій діяльності, що сприяє розвитку творчих якостей і творчого потенціалу. Сукупність творчих якостей, прояв творчого потенціалу в практичній діяльності дозволяє говорити про існування творчого типу особистості.

Творчий тип особистості ґрунтується, насамперед, на індивідуальній творчості. Середовище, у якому відбувається творчий пошук, не тільки сприяє емоційному настрою, але й значною мірою визначає ефективність і якість знаходження нестандартних і оптимальних рішень у всіх аспектах педагогічної діяльності.

Індивідуальна творчість – це вмiле варіювання та комбiнування відомих у психолого-педагогічній науці методів і прийомів, їх нові сполучення з огляду на особистісне замовлення й проблемно-професійну ситуацію, потребу створення духовних цінностей, значущих для особистості. Педагогічна діяльність включає в себе творчу природу особистості вчителя й педагогічної праці. Становлення творчої особистості в освітньому процесі протікає успішно, якщо в його основі лежить педагогічна творчість і немає місця формалізму, ремісництва, педагогічній догмі.

Завдання вищої педагогічної школи полягає в тому, щоб навчання зробити творчим процесом, що стимулює формування творчих здібностей майбутніх педагогів. Ці два процеси тісно пов'язані між собою й взаємообумовлені тому, що творча особистість визначає характер педагогічної діяльності, у свою чергу, творча робота формує творчу індивідуальність.

Риси професійної педагогічної діяльності, спрямованої на розвиток творчих здібностей майбутніх учителів математики, проявляються не водночас при вирішенні тієї чи іншої проблеми, а в різних комбiнаціях та з різною силою. У сфері особистості вчителя, ці риси проявляються як самореалізація викладача за умови усвідомлення себе творчою індивідуальністю, як визначення індивідуальних шляхів особистого професійного зростання та побудові програми самовдосконалення.

Не можна здійснювати професійно педагогічну діяльність, що спрямована на розвиток творчих здібностей майбутніх учителів, не знаючи особливостей фізичного та психологічного розвитку кожного студента, рівнів його інтелектуального та творчого розвитку.

Майбутній вчитель повинен бути спостережливим, володіти методами вивчення та діагностики рівнів творчих здібностей, виявляти індивідуальні прихильності тих, кого навчає.

Професійна педагогічна діяльність, зокрема з розвитку творчих здібностей, безпосередньо ґрунтується на певній сукупності знань студентів щодо організації та проведення творчої діяльності.

Виконання завдань, поставлених перед системою вищої педагогічної школи, актуалізує підготовку майбутніх учителів до професійної діяльності з розвитку творчих здібностей. Підготовка вчителів наділених творчими вміннями та мисленням, здібностями діагностувати педагогічні явища, відбирати та перетворювати інформацію набуває першочергового значення.

Розвиткові творчих здібностей студентів, також сприяють перцептивні здібності, зокрема педагогічне мислення та спостережливість. Саме вони допомагають майбутньому вчителю адекватно розуміти спонукальні мотиви дій та вчинків учнів. Зважаючи на те, що творчі здібності потребують психологічної комфортності процесу навчання, педагог повинен зробити навчальний процес насиченим позитивними емоціями, а для цього необхідно мати експресивні здібності. Вони забезпечують яскраве зовнішнє вираження почуттів, переконань, знань та думок майбутнього вчителя, містять у собі елементи артистичних здібностей: "відчуття партнера", вміння перевтілюватись, діяти в непередбачуваних обставинах.

Найбільші труднощі виникають при формуванні творчих здібностей у майбутніх учителів математики. Математика складна наука і потребує особистого підходу. Використання індивідуальних завдань сприяє тому, що заняття з математики стають більш результативними та цікавими. Кожен студент на занятті виконує те завдання, яке відповідає його рівню знань, він може проявити свою індивідуальність, оригінальність в його розв'язанні, а головне він виконує те, що йому по силам.

Задачу забезпечення розвитку кожної особистості студента можна вирішити за допомогою індивідуалізації навчання. Під індивідуалізацією слід розуміти організацію процесу навчання на основі врахування індивідуальних особливостей студентів [1].

Русійними силами індивідуалізації є протиріччя між фронтально побудованим процесом пред'явлення нового матеріалу та індивідуальним характером його засвоєння. Цей принцип має давню історію і давно вивчається. Ще К.Д.Ушинський говорив, що ділити клас на дві групи, одна з яких сильніша ніж інша навіть корисно, якщо

наставник у змозі, займаючись з однієї групою сам, другій дати корисну самостійну вправу. В педагогіці питання індивідуалізації розроблялись П.Блонським, О.Гельмонтом. Але особливу увагу до проблеми індивідуалізації навчання науковці почали приділяти наприкінці 60-х – 70-х років (педагоги-дидакти Ю.Бабанський, Е.Рабунський, О.Бударний, І.Чередова, психологи Н.Менчинський, З.Калмикова і багато інших).

Індивідуалізація навчання визначається як “організація процесу навчання” з урахуванням індивідуальних особливостей студентів:

- від мінімальної модифікації і групового навчання до цілком незалежного навчання;
- варіювання форм, цілей, методів навчання та навчального матеріалу;
- використання індивідуального навчання з усіх предметів, в окремих частинах начального матеріалу.

В рамках індивідуального підходу відбувається глибоке вивчення індивідуальних особливостей студентів; робиться спроба побудувати навчальний процес з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей сприймання і мислення майбутніх фахівців на основі теорії діяльності.

Суть принципу індивідуального підходу полягає в адаптації (приспосованні) навчання до змісту і рівня знань, умінь та навичок кожного студента або до характерних для нього особливостей процесу засвоєння, або навіть до деяких стійких рис його особистості.

Мета індивідуальних завдань – формування в майбутніх учителів уміння самостійно працювати над матеріалом та максимальне розкриття багатогранності та неповторності індивідуальних особливостей.

Таким чином, індивідуальний підхід, розуміється нами як орієнтація на індивідуально-психологічні особливості студентів, вибір і застосування відповідних методів і прийомів, різноманітних варіантів завдань. Він є дидактичним принципом, що вносить свої корективи в організацію навчання.

Забезпечити розвиток кожної особистості студента можливо шляхом індивідуалізації навчання. Під індивідуалізацією слід розуміти організацію процесу навчання на основі врахування індивідуальних особливостей. Слід розрізняти індивідуалізацію та індивідуальний підхід. Принципи індивідуального підходу:

- по-перше, на відміну від інших дидактичних принципів, підкреслює необхідність систематичного врахування не лише соціально-типового, але й індивідуально-неповторного в особистості учня;
- по-друге, він показує, що індивідуального підходу потребує кожен студент без винятку;
- по-третє, являється активним, формуючим, розвиваючим принципом, тим самим передбачається творчий розвиток індивідуальності учня.

Викладачу важливо виробити індивідуальний стиль своєї діяльності, бо індивідуальний стиль діяльності – це індивідуально-своєрідна система психолого-педагогічних засобів, до яких свідомо звертається вчитель з метою найкращого врівноваження власної (типологічно обумовленої) індивідуальності з предметними зовнішніми умовами діяльності (за Є.А. Клімовим [2]).

Проблема творчого та індивідуального стилю діяльності показує наскільки міцно пов'язані пізнавальні процеси й творчі здібності людини з її емоціями.

Урізноманітнення індивідуальних завдань на уроках математики полягає в тому, що вчитель може підбирати завдання різного змісту, рівня складності або творчі завдання. Наприклад: підготувати реферат про вчених-математиків; скласти кросворд, використовуючи математичні терміни; тестові завдання трьох рівнів складності. Такий підбір матеріалу та його різноманітність дозволяє вчителю виокремити студентів з високими здібностями. Також засобами нестандартних індивідуальних завдань можна підвищити пізнавальну активність студентів, інтерес та якість засвоєння матеріалу.

Свобода вибору студентів індивідуального завдання (усне чи письмове; стандартне чи нестандартне; складне чи полегшене) дозволяє йому показати свої здібності, підкреслити свою індивідуальність і взагалі показати те на що він здатен. Врахування цієї умови дозволяє “підтягти” більш слабких та не “втратити” здібних, талановитих.

Таким чином, підготовку вчителів та студентів педагогічних закладів освіти до професійної діяльності за означеним предметом ми вбачали в формуванні готовності вчителя до професійної діяльності з розвитку творчих здібностей особистості, разом із розвитком професійної педагогічної компетентності, що зумовлює позитивний результат розвитку професіоналізму майбутніх учителів.

Література

1. Кирсанов А.А. Индивидуализация учебной деятельности как педагогическая проблема / А.А.Кирсанов. – Казань, 1982 г. – 124с.
2. Климов Е.А. Индивидуальный стиль деятельности в зависимости от типологических свойств нервной системы / Е.А.Климов. – Изд-во Казанского ун-та, 1969. – 274 с.
3. Петровский А.В. Вопросы истории и теории психологии. Избранные труды / А.В.Петровский. – М.: Педагогика, 1984. – 272с.

О.О.Гаврилюк

УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СИСТЕМІ ВІДНОСИН “ВИКЛАДАЧ-СТУДЕНТ”

В статье рассматриваются педагогические условия эффективности взаимодействия преподавателя и студентов в условиях высшей педагогической школы.

The article deals with the problem of pedagogical effectiveness conditions for interrelations of a lecturer and students under conditions of a higher pedagogical school.

Розвиток українського суспільства на засадах загальнолюдських цінностей і національних пріоритетів вимагає розробки нових методологічних підходів до професійної освіти, в центрі яких – формування духовності особистості, накопичення культурного потенціалу суспільства.

Найважливішою ознакою професіоналізму вчителя є його здатність, застосовуючи ті або інші форми й прийоми навчання й виховання учнів, виявляти до кожного з них своє особисте, особливе ставлення. І конче потрібно, щоб виявлення свого ставлення до самого вихованця або до його вчинків проходило в межах культурної взаємодії, а не, наприклад, шляхом підвищення голосу або монотонним повчанням. Уміння розбиратися у своїх учнях, правильно оцінювати їхні вчинки, здатність адекватно реагувати на їхню поведінку, вибирати систему методів виховання, які щонайкраще відповідають індивідуальним особливостям студентів, – це й є показник педагогічної культури вчителя. Природно, опанувати весь арсенал гнучких засобів індивідуального підходу в педагогічній діяльності вчитель зможе, якщо його спілкування стане постійним процесом пізнання інтересів, смаків, характеру своїх учнів. Тільки тоді, коли вчитель буде досконало знати своїх вихованців, він зможе